

ABDUXALILOVA NURIZAR AKMALJON QIZI

Andijon davlat chet tillari instituti
Xorijiy til va adabiyoti yoʻnalishi 2-kurs magistranti
E-mail: nurizarabdukhalilova2002@gmail.com
Andijon, Oʻzbekiston

INGLIZ VA OʻZBEK TILLARIDAGI SOMATIK KOMPONENTLI MAQOLLARNING MAVZUIY TASNIFI HAMDA STRUKTUR-

SEMANTIK TADQIQI

Sentyabr
2026

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz va oʻzbek tillaridagi somatik komponentli maqollar mavzuiy, struktur va semantik jihatdan qiyosiy oʻrganiladi. Inson tana aʼzolarini ifodalovchi somatik birliklarning maqollarda qoʻllanilish xususiyatlari, ularning koʻchma va metaforik maʼnolari hamda mavzuiy guruhlari tahlil qilinadi. Aql va tafakkur, his-tuygʻular, mehnat, insonlararo munosabatlar, nutq va axloqiy qadriyatlarga oid maqollar misolida somatik komponentlarning vazifalari ochib beriladi. Shuningdek, ikki tildagi somatik maqollarning struktur modellari, semantik ekvivalentlik darajalari, oʻxshash va farqli tomonlari aniqlanadi. Somatik maqollar ikki xalqning umumiy insoniy tajribasi bilan birga milliy-madaniy dunyoqarashini ham aks ettirishi koʻrsatiladi.

Kalit soʻzlar: somatik komponent, maqol, paremiologiya, struktur-semantik tahlil, metafora, semantik ekvivalentlik, ingliz tili, oʻzbek tili.

September
2026

Abstract: The article presents a comparative thematic, structural and semantic study of proverbs with somatic components in English and Uzbek. It analyses how somatic units denoting parts of the human body are used in proverbs, their figurative and metaphorical meanings, and their thematic groups. The functions of somatic components are illustrated with proverbs related to intellect and thinking, emotions, work, interpersonal relations, speech and moral values. The study also identifies the structural models of somatic proverbs in the two languages, the degrees of their semantic equivalence, and their similarities and differences. It is shown that somatic proverbs reflect both the shared human experience and the national-cultural worldview of the two peoples.

Keywords: somatic component, proverb, paremiology, structural-semantic analysis, metaphor, semantic equivalence, English, Uzbek.

Kirish. Hozirgi kunda tilni milliy madaniy xususiyatlar bilan bog'lab o'rganish tilshunoslikda keng tarqalgan sohalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, maqollar insonlarning ko'p asrlik hayotiy tajribasi, dunyoqarashi, qadriyatlari va axloqiy qarashlarini o'rganishda alohida ilmiy ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga maqollar qisqa va ixcham shaklda bo'lishiga qaramay ma'lum bir xalqning madaniyati va milliy tafakkurini ham ifoda etadi.

Maqollar tarkibidagi inson tanasi va uning a'zolari bilan bog'liq so'zlar keng qo'llanilib turli xil ma'no va tushunchalarni ifodalashga xizmat qiladi. Mana shu birliklar tilshunoslik sohasida somatik komponentlar deb yuritiladi. Ingliz va o'zbek tillaridagi somatik birliklar ishtirokidagi maqollar insonning aqliy faoliyati, his tuyg'ulari, mehnati, insonlararo munosabatlari, nutqi, axloqiy qarashlari va ijtimoiy hayotiga oid turli mazmunlarni ifodalashi mumkin.

Ingliz va o'zbek tillari turli xil til oilalariga mansub bo'lsa ham, ikkala tilda ham inson tana a'zolari qatnashgan obrazli ifodalar va maqollarni topish qiyin bo'lmaydi. Bu turdagi maqollarning ayrimlarida biz umumiy insoniy tajriba va o'xshash semantik mazmunni kuzatsak, boshqalarida esa xalqning milliy madaniy qarashlarini ko'rishimiz mumkin. Shu sababli ikkita xalqning dunyoqarashlari va til birliklarining milliy xususiyatlarini o'rganishda somatik komponentli maqollarni qiyosiy jihatdan o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu maqolaning dolzarbligi shundaki, bu maqola ingliz va o'zbek tillaridagi somatik komponentli maqollarni mavzu jihatidan guruhlash, ularning strukturasi va semantik xususiyatlarini aniqlash va ikki tildagi somatik komponentli maqollarning o'xshash va farqli jihatlarini qiyosiy tahlil qilish bilan shug'ullanadi.

Tadqiqotning maqsadi ingliz va o'zbek tillaridagi somatik komponentli maqollarni mavzu jihatidan tasniflash hamda ularning struktur-semantik xususiyatlarini qiyosiy tahlil qilishdan iborat. Tadqiqotning vazifalari quyidagilardan iborat:

- maqol va somatik komponent tushunchalarining nazariy asoslarini yoritish;
- ingliz va o'zbek tillarida somatik komponentli maqollarni aniqlash va guruhlash;
- somatik komponentli maqollarni mavzuiy jihatdan tasniflash;
- mazkur maqollarning struktur modellarini aniqlash;
- somatik komponentlarning lug'aviy va ko'chma ma'nolarini tahlil qilish;
- ingliz va o'zbek tillaridagi somatik maqollarning semantik o'xshashlik va farqlarini aniqlash;
- somatik komponentli maqollarda milliy-madaniy xususiyatlarning ifodalanishini ko'rsatish.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotning obyekti ingliz va o'zbek tillaridagi somatik komponentli maqollar hisoblanadi. Tadqiqotning predmeti ingliz va o'zbek

tillaridagi somatik komponentli maqollarning mavzuiy, strukturaviy va semantik xususiyatlarini tashkil etadi. Tadqiqotda qiyosiy-tahliliy, semantik, strukturaviy, tasniflash va komponent tahlil metodlaridan foydalanildi. Tahlil uchun misollar o'zbek xalq maqollari to'plami hamda ingliz paremiologiyasiga oid manbalardan olindi [1; 2; 3; 4].

Tahlil va natijalar.

1. Somatik komponentli maqollarning nazariy asoslari

Tilshunoslik va xalq og'zaki ijodining eng qiziqarli sohalaridan biri maqol va paremiologiya hisoblanadi. Maqol xalqning asriy tajribalari, hayotiy kuzatuvlari va donoligini aks ettiruvchi qisqa, tugal ma'noli gap shaklidagi barqaror birikma hisoblansa, paremiologiya esa mana shu maqol, matal, hikmatli so'zlar va idiomalar kabi xalq iboralarini o'rganuvchi maxsus fan sohasi hisoblanadi. Ya'ni maqollarni biz xalq donoligining yaqqol ko'zgusi desak ham bo'ladi. Ular har doim tugallangan fikrni anglatadi, har doim o'g'it, nasihat, tarbiyaviy xulosa bo'ladi, o'z ma'nosidan tashqari, chuqur ko'chma va majoziy ma'noga ega bo'ladi va eng farqli jihati shundaki maqollarning so'zlari va tuzilishi asrlar davomida deyarli o'zgarmaydi. Paremiologiya (grekcha so'zdan olingan bo'lib *paremia* – “ibratli so'z, maqol” va *logos* – “ta'limot”) frazeologiyaning bir qismi bo'lib xalqning qisqa va dono gaplarini o'rganadi. Maqollar, matallar, hikmatli so'zlar/aforizmlar, idiomalar va ta'birlar paremiologiyaning asosiy obyektlari hisoblanadi [2; 3]. Ya'ni maqol bu – xalq donoligini ko'rsatuvchi qisqa va barqaror tugal birikma hisoblansa, paremiologiya esa ana shularni o'rganuvchi tilshunoslikdagi bir soha hisoblanadi.

2. Ingliz va o'zbek tillaridagi somatik maqollarning mavzuiy tasnifi

Somatik komponentli maqollarning asosiy mavzuiy guruhleri va ular ifodalaydigan mazmun 1-jadvalda umumlashtirildi.

1-jadval. Somatik komponentli maqollarning mavzuiy guruhleri

Mavzui guruh	Somatik komponentlar	Ifodalanadigan mazmun
Inson aqli va tafakkuri	head, mind, brain = bosh	Aql, bilim, fikrlash
His-tuyg'ular	heart = yurak, ko'ngil	Sevgi, qo'rquv, jasorat
Mehnat va faoliyat	hand, foot = qo'l, oyoq	Mehnat, harakat
Insonlararo munosabatlar	hand, eye, heart = qo'l, ko'z, yurak	Do'stlik, adovat, yordam
Nutq va muloqot	tongue, mouth, ear = til, og'iz, quloq	Gapirish, tinglash, sir

Bunday maqollarning zamiridagi donolikni ko'rsatish uchun biz inglizcha "A still tongue makes a wise head" (Tiyilgan til — dono bosh belgisi) maqolini tahlil qilamiz. Ushbu maqol shuni anglatadiki, o'z so'zlarini nazorat qila oladiganlar keraksiz gapiradiganlarga qaraganda yuqoriroq aql-idrokka ega ekanliklarini namoyon etadilar. Ko'rib turganimizdek, maqol tana a'zolari — til va bosh o'rtasidagi bog'liqlikni aks ettiradi. Bunda til insonning gaplari yoki nutqini, bosh esa fikrlash va tafakkurni anglatadi. Ushbu maqolda so'zda vazminlik va yuqori aql-idrok o'rtasidagi bog'liqlik yaqqol namoyon bo'ladi. O'zbek tilida ham shunga

o'xshash fikrlar quyidagi maqol orqali ifodalanadi: "Yomon til boshga balo keltirar, yaxshi til davlat, dunyo keltirar". Garchi bu maqolda ham til va bosh o'rtasidagi bog'liqlik mavjud bo'lsa-da, uning asl ma'nosi zararli yoki qo'pol so'zlardan tiyilish hamda yoqimli so'zlar orqali boylik va farovonlikka erishish haqidadir. Xulosa qilib aytganda, yuqorida tilga olingan har ikkala maqol ham til va nutq, bosh va donolik o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatib beradi hamda so'zlarning yomon oqibatlarga olib kelishi mumkinligini anglatadi.

Ingliz va o'zbek tillarining har ikkisida ham insonning ruhiy va hissiy holatini ifodalash uchun tana a'zolari bilan bog'liq iboralardan foydalanishning o'ziga xos go'zal usullari mavjud. Bunda ko'pincha yurak, ko'z va yuz kabi tana a'zolari tilga olinadi. Yurak mehr-muhabbat, samimiylik, jasorat va poklikni ifodalaydi. Har ikki tilda ham uchraydigan yaqqol misollardan biri — "yuragi og'ziga kelish" (inglizcha: *have one's heart in one's mouth*) iborasidir [8, 9]. Bu ibora insonning o'ta kuchli qo'rquv va xavotir holatida ekanligini anglatadi. Ushbu iboralar inson tanasining biologik qonuniyatlariga zid bo'lsa-da, ular insonning o'ta kuchli ruhiy holatini ko'rsatish uchun bo'rttirish vositasi sifatida qo'llaniladi. Inglizcha "The eyes are the window of the soul" iborasi ko'z va ruh o'rtasidagi bog'liqlik asosida go'zal bir ma'noni ifodalaydi. Bu bog'liqlik quvonch, qayg'u va hissiy iztirobning namoyon bo'lishini tasvirlaydi. O'zbek tilida shunga o'xshash ma'noni "Ko'z — ko'ngil oynasi" iborasida ko'rish mumkin. Bu ibora so'zma-so'z ma'noda ko'z ruhning oynasi ekanligini anglatadi va insonning ichki his-tuyg'ulari hamda fikrlari uning ko'zlari orqali namoyon bo'lishini ta'kidlaydi.

Har ikkala til ham tana a'zolari bilan bog'liq tushunchalarni o'ziga xos tarzda qo'llaydigan maqollarga boy. Masalan, mehnat faoliyati va majoziy fikrlarni bog'lashda qo'l muhim o'rin tutadi. Qo'l — mehnat yoki kundalik yumushlarni bajarishdagi asosiy vositadir. Shu sababli, qo'l ishtirok etish, qo'llab-quvvatlash va hamkorlik tushunchalari bilan bog'lanadi. Masalan, "Bir qo'l ikkinchisini yuvadi" (inglizcha: *One hand washes the other*) iborasini olaylik; bu ibora nafaqat majoziy, balki to'g'ridan-to'g'ri (literal) ma'noda ham tushunilishi mumkin. Biroq, majoziy ma'noda u o'zaro yordamni anglatadi va odamlarning bir-biriga ko'maklashishi har ikki tomon uchun ham manfaatli bo'lishi mumkinligini ta'kidlaydi. Ushbu maqolning o'zbek tilidagi muqobili — "Qars ikki qo'ldan chiqadi". Bu iborani ham to'g'ridan-to'g'ri ma'noda tushunish mumkin, chunki qarsak chalish uchun ikki qo'l talab etiladi. Shu bilan birga, yuqorida aytilganidek, u murakkab mehnat vazifalarini bajarishda odamlarning birlashishi muhimligini ko'rsatadi. Demak, qo'l — mehnat vazifalarini bajarish jarayonida odamlar o'rtasidagi ijtimoiy hamkorlikni ifodalay oladigan somatik (tana a'zosi bilan bog'liq) unsurdir.

Ham ingliz, ham o'zbek tillaridagi somatik maqollar (tana a'zolari tilga olingan maqollar) ko'pincha oila, do'stlik, o'zaro yordam, mehr-muhabbat va insonlararo munosabatlarga oid g'oyalarni ifodalaydi. Qon, qo'l va yurak kabi tana a'zolari qarindoshlik, hamkorlik va hissiy yaqinlikni anglatishda keng qo'llaniladi. Masalan, inglizcha "Blood is thicker than water" (Qon suvdan quyuvroq) maqoli

oilaviy munosabatlarning mustahkam va bardavomligini ta’kidlaydi; bunda qon biologik qarindoshlik va oilaga sodiqlik ramzi hisoblanadi. Shunga o’xshash g’oyani o’zbek tilidagi “Qon tortadi” iborasida ham ko’rish mumkin; bu ibora insonlarning o’z qarindoshlari bilan qon-qarindoshlik rishtalari orqali tabiiy ravishda bog’langanligini anglatadi. Qo’l ham o’zaro yordam ramzi sifatida ishlatiladi: masalan, “One hand washes the other” (Bir qo’l ikkinchisini yuvadi) iborasida ikki qo’l bir-biriga yordam berayotgan va o’zaro hamkorlikdan manfaat ko’rayotgan insonlarni ifodalaydi; o’zbek tilidagi “Qo’l qo’lni yuvadi” iborasi ham xuddi shunday ma’noni anglatadi. Bundan tashqari, yurak ko’pincha mehr-muhabbat, samimiylilik va hissiy yaqinlik bilan bog’lanadi. Shunday qilib, har ikkala tildagi somatik komponentlar oilaga sodiqlik, do’stlik, qo’llab-quvvatlash va hissiy bog’liqlik kabi mavhum insonlararo tushunchalarni ifodalashda aniq jismoniy obrazlar vazifasini o’taydi.

Ingliz va o’zbek tillaridagi somatik maqollarning yana bir muhim qismini nutq va muloqotga oidlari tashkil etadi. Odamlar o’rtasida muloqot signallarini yaratish va qabul qilishda til, eshitish qobiliyati va lablar ishtirok etadi. Shu sababli, ushbu tana a’zolari ko’pincha gapirish, tinglash, ijtimoiy munosabatlar, halollik va sir saqlash bilan bog’liq ko’chma ma’nolarni anglatadi. Ular orasida til eng muhimi hisoblanadi, chunki u muloqotni bevosita yuzaga keltiradi. Masalan, “Tilning suyagi yo’q, lekin u yurakni sindiradi” (inglizcha: *The tongue has no bones, but it breaks a heart*). Maqolning birinchi qismi to’g’ridan-to’g’ri ma’noga ega, chunki tilda suyak yo’qligi hammaga ma’lum. Biroq, ikkinchi qism ko’chma ma’noni anglatadi, negaki yurakda ham suyak yo’q va uni biz tushungandek to’g’ridan-to’g’ri ma’noda “sindirib” bo’lmaydi. O’zbek tilidagi “Suyaksiz til suyak sindirar” maqoli ushbu inglizcha maqolning muqobili hisoblanadi. Bu maqol shuni ta’kidlaydiki, til suyakka ega bo’lmasa-da, odamlarga turli yo’llar bilan ozor berishi mumkin. Garchi aniq maqol bo’lmasa-da, har ikki tilda kundalik muloqotda keng qo’llaniladigan ko’plab iboralar ham mavjud. Masalan, ingliz tilidagi “hold your tongue” iborasi o’zbek tilida “tilingni tiy” tarzida ifodalanadi. Bunday iboralar muloqot noto’g’ri yo’nalishda ketayotgan paytda vazminlikka chaqiruvchi qat’iy ogohlantirish sifatida ishlatiladi.

Bundan tashqari, ayrim somatik maqollar (tana a’zolari tilga olingan maqollar) ijtimoiy me’yorlar va axloqiy qadriyatlarni yetkazishda muhim rol o’ynaydi. Ular adolat, odob-axloq, halollik va javobgarlik kabi tushunchalarni ifodalaydi. Ushbu tushunchalar mavhum bo’lgani sababli, odamlar muloqotda axloqiy jihatlarni namoyon etish uchun ko’z, tish, yurak va qon kabi tana a’zolaridan foydalanadilar. Ingliz tilidagi “An eye for an eye, a tooth for a tooth” (“Ko’zga ko’z, tishga tish”) iborasi, ehtimol, eng mashhur maqol yoki ifodadir. U guruh yoki alohida shaxsning xatti-harakatlari uchun javobgarlikni axloqiy asos sifatida ilgari suradi. O’zbek tilida bu “qonga qon, jonga jon” tarzida ifodalanadi; iboraning so’zma-so’z tarjimasini “qon evaziga qon, jon evaziga jon”ni anglatadi. Unda boshqacha tana a’zolari qo’llanilgan bo’lsa-da, ma’no bir xil: insonga u boshqalarga

qanday munosabatda bo'lsa, xuddi shunday munosabatda bo'linishi kerak.

3. Somatik maqollarning struktur xususiyatlari

Ingliz va o'zbek tillaridagi maqollar o'xshash struktur modellarga ega bo'lsa-da, tillarning grammatik xususiyatlari ularning sintaktik qurilishida turli xil bo'lishi mumkin. Somatik komponentlar gapning tarkibiy qismi bo'libgina qolmay maqolning obrazlilik va mazmunini chuqurroq ko'rsatib beruvchi muhim vosita hisoblanadi. Somatik komponentli maqollar har xil gap modellarida uchraydi. Ya'ni sodda va qo'shma gaplar, parallel konstruksiyalar, qarama-qarshilik va buyruq-istak shakllari uchrashi mumkin. Bunda somatik komponentlar gapda ega, to'ldiruvchi, va boshqa sintaktik vazifalarda kelishi mumkin.

Ingliz tilidagi somatik maqollar Subject + Verb + Object (SVO) modeliga bo'ysunadi. Bunga misol qilib "One hand washes the other" maqolidagi *hand* somatik komponenti ega vazifasida kelganini ko'rishimiz mumkin. O'zbek tilidagi "Bir qo'l ikkinchi qo'lni yuvadi" maqolida ham mazmun va struktur jihatidan yaqinlikni ko'rishimiz mumkin. Shu bilan birga somatik maqollarda muhim struktur vositalaridan biri bu parallelizm va qarama-qarshi qo'yish. Masalan: "The eyes are bigger than the stomach" maqolida ham eyes va stomach somatik birliklari bir-biriga qarama-qarshi foydalanganligini ko'rishimiz mumkin. Bu maqolda inson o'z istaklaridan oshib ketayotganligini ko'rishimiz mumkin, chunki ko'z hech qachon qorindan katta bo'lolmaydi.

Ko'p hollarda maqollardagi somatik komponentlar o'zining anatomik ma'nosidan tashqari metaforik ma'nolarda ham kelishi mumkin. Abstrakt tushunchalar inson tana a'zolari orqali ifodalanishi ham asli xalqning hayotiy tajribasi va obrazli tafakkuri bilan bog'liq. Bunga juda ko'p misollar keltirishimiz mumkin. Masalan: heart "yurak" ko'pincha sevgi, mehr, jasorat va shu kabi his-tuyg'ularni ifodalaydi [8; 9; 10]. Shu kabi o'zbek tilida ham yurak, bosh, qo'l, ko'z, til kabi somatik birliklar ko'chma ma'noda ko'p ishlatiladi.

Muhokama. Ikki tildagi maqollarni qiyoslab o'rganish jarayonida ularning mazmuniy jihatdan bir-biriga to'g'ri kelishi juda muhim ahamiyatga ega. Semantik ekvivalentlik deganda ham garchi maqollarning shakllari har xil bo'lsa ham, umumiy mazmun va mohiyati bir-biriga yaqin kelishi ifodalanadi. Ingliz tilidagi "One hand washes the other" maqoli ham yordamni ifodalasa, o'zbek tilidagi "Bir qo'l ikkinchi qo'lni yuvadi" maqoli ham shu mazmunga yaqin. Lekin hamma maqollar ham ingliz va o'zbek tillarida to'liq ekvivalentga ega emas. Ba'zi bir hollarda birinchi tildagi maqol ikkinchi tilda shakl jihatdan turli xil, ammo ma'no va mazmun jihatidan yaqinroq maqol mos kelishi mumkin. Shuning uchun somatik maqollarni qiyoslayotganda ularning nafaqat so'zma-so'z mos kelishini balki, obrazlilik, mazmuni va qo'llanish vaziyatini ham hisobga olish kerak.

Ingliz va o'zbek tillaridagi somatik maqollarni moslik darajasiga ko'ra to'liq, qisman mos keluvchi va ekvivalentsiz maqollarga ajratish mumkin [5; 6]. To'liq mos keluvchi maqollar bir xil komponentlar, tuzilish va tarkibga ega bo'ladi. Qisman mos keluvchi maqollar leksik tarkibi yoki tuzilishi jihatidan farq qilsa-da,

ma'no jihatidan bir xil tasvirni ifodalaydi. Ekvivalentsiz maqollar esa o'xshash g'oyani ifodalasa-da, boshqa tilda to'g'ridan-to'g'ri juftiga ega bo'lmaydi. Ushbu tasnif har ikki tilda inson tanasi qismlaridan o'ziga xos tarzda foydalanilishini, ularni ifodalashda esa turli madaniy tasvir va lingvistik usullar qo'llanishini ko'rsatadi [7].

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ingliz va o'zbek tillaridagi somatik komponentli maqollar insonning tana a'zolari orqali turli hayotiy tajriba, his-tuyg'u, aql, mehnat, munosabat va axloqiy qarashlarni ifodalashda muhim vosita hisoblanadi. Somatik maqollar har ikki tilda turli struktur modellarda qo'llanib, ko'pincha somatik komponentlarning ko'chma va metaforik ma'nolari asosida shakllanadi. Ingliz va o'zbek tillarida mazmunan yaqin maqollar mavjud bo'lsa-da, ularning obrazli ifodasi va qo'llanishida milliy-madaniy farqlar ham kuzatiladi. Qiyosiy tahlil natijasida somatik maqollar o'rtasida to'liq, qisman va mazmuniy ekvivalentlik mavjudligi aniqlandi. Umuman, somatik komponentli maqollar ikki xalqning umumiy insoniy tajribasini hamda o'ziga xos milliy dunyoqarashini aks ettiruvchi muhim paremiologik birliklar sifatida namoyon bo'ladi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Mirzayev T., Musoqulov A., Sarimsoqov B. O'zbek xalq maqollari. – Toshkent: Sharq, 2005.
2. Norrick N.R. How Proverbs Mean: Semantic Studies in English Proverbs. – Berlin: Mouton, 1985.
3. Mieder W. Proverbs: A Handbook. – Westport: Greenwood Press, 2004.
4. Moon R. Fixed Expressions and Idioms in English: A Corpus-Based Approach. – Oxford: Clarendon Press, 1998.
5. Narzullayeva F., Tuyamurodova R. The Usage of Somatisms in English and Uzbek Proverbs // Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2025.
6. Boboqulova N.X. Conceptual Analysis of Proverbs with Somatic Components in English and Uzbek Languages. – 2026.
7. Wierzbicka A. Emotions Across Languages and Cultures: Diversities and Universals. – Cambridge: Cambridge University Press, 1999.
8. Kövecses Z. Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling. – Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
9. Gibbs R.W. Jr. The Poetics of Mind: Figurative Thought, Language, and Understanding. – Cambridge: Cambridge University Press, 1994.
10. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. – Chicago: University of Chicago Press, 1980.